

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR :</p> <p>Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA și ȘCOALA“ Ear banii de prenumerațiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	--

Nr. 5106/1904

Examenul de *calificațiune preotească*, cu candidații la preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul-Organic și Regulamentul special, se va ținea aici: Luni în 27 Septemvrie (10 Octomvrie) 1904 și eventual în zilele următoare, la orele 9 a. m. în sala consistorială.

La examen sunt admiși toți acei absolvenți de teologie, cari conform §-lui 8 din Regulamentul special și-au înaintat aici până la 1 Septemvrie v. a. c. cererile corespunzător instruite.

Aceia însă, cari nu s'au înscris pentru terminul din Septemvrie pot să se însinue pentru terminul din Februarie.

Arad, la 9/22 Septemvrie 1904.

Joan J. Papp.
Episcop.

Importanța reuniunilor învățătorești.

(Cuvânt de deschidere la a XIV-a adunare generală a reuniunii învățătorilor români dela școalele populare confesionale ort. din protopopiatele aradane I-VII, ținută în biserica parohială ort. română din Șiria la 16/29 și 17/30 August anul curent.)

On. adunare generală!

Sub inspirațiunea Duhovnicească de care suntem împărtașiți în urmarea rugăciunilor înălțate pentru noi de părinții acestui Sfânt locaș; și sub impresiunea bucuriei ce o simt din plăcutul incident al revederii și convenirii de azi: *salut de binevenire pe toți membrii, binevoitorii și spriginitorii*, cari au venit să promoveze cauzele sfinte impuse ca scop și scrise pe steagul ce-l purtăm cu mândrie în fruntea reuniunii noastre culturale.

Dorul de înaintare, care a îndemnat la timpul său pe antecesorii nostri să întemeieze a-

ceasta Reuniune, ne-a întrunit și pe noi la această adunare generală, ca prin comunicarea ideilor și descoperirilor făcute pe terenul instrucțiunii; prin discutarea chestiunilor importante și de mare interes puse la ordinea zilei: să ne unificăm cugețele și dorințele întru ajungerea scopului măreț ce-l urmărim; să lărgim tot mai tare orizontul cunoștințelor noastre, spre a ne apropia de perfecțiunea ce o reclamă dela noi misiunea sfântă ce o avem, *misiunea învățătoarească, care este superioară tuturor misiunilor pământești.*

Dumnezeu ne ajute!

Numai dacă ne vom da seamă de importanța misiunii ce o avem, vom ști să apreciem foloasele cele mari ce le avem dela Reuniune, dela această școală a învățătorilor și prin urmare *școala școalelor.*

Să vedem deci care este adevărata noastră chemare.

Adevărata noastră chemare este: *educațiunea fizică și spirituală a omului*; adică: promovarea dezvoltării corpului și a spiritului omnesc sunt încredințate înțelepciunii noastre modeste.

Ce misiune sublimă!

Să promovăm în dezvoltare cele mai alese produse naturale. Natura care produce toate cu îmbelșugare, este necesităta a se supune influinței noastre.

Da! — natura produce de toate în abundență, dar' supunând produsele sale întâmplărilor desastroase, nimic nu e perfect, nimic nu e trainic și complet. Sau cum am zice în limbajiu mai vulgar: natura dă toate cu o mână plină, dar' în sburdălnicia sa ia cu două.

Ce s'ar alege de micul pomișor: dacă mâna desterului grădinar nu l'ar scuti de împregiurările vitrege și nu ar da direcțiune mai perfectă des-

voltării sale? — S'ar sălbătici și atacat de vânturi și furtuni, și de alți nenumărați dușmani ai dezvoltării sale, nici când nu ar produce fructe nobile, ba! — s'ar nimic cu zile.

În tocmai așa stăm și cu omul.

Apoi dacă se cer anumite cunoștințe dela un grădinar, ori pomolog, ca să poată influența asupra dezvoltării naturale a micului pomișor, *cu atât mai temeinice și aprofundate trebuiesc să fie cunoștințele unui învățător, chemat să influențeze în mod conștiu dezvoltarea fizică și spirituală a omului, care este creațiunea cea mai aleasă a naturii, a lui Dumnezeu.*

Și dacă în aprecierea misiunii noastre am merge și mai departe și am pune-o în comparație cu alte misiuni poate mai analoge și mai preferite în societatea omenească, spre exemplu cu medicina, care încă are de scop conservarea corpului și promovarea vieții omenești, atunci vom vedea numai, adevărata sublimitate și superioritate a misiunii învățătoresci.

Dacă este importantă și aleasa misiune a unui medic care pentru a putea satisface chemării sale are lipsă să-și însușească cunoștințe temeinice în anatomie și spre acest scop trebuie să facă studiu îndelungat, care durează aproape o jumătate din viață, *atunci cu cât mai sublimă și mai superioară este misiunea unui învățător, care pe lângă cunoștințele anatomice, necesare la promovarea dezvoltării corpului, la educațiunea fizică, mai are lipsă și de aprofundate cunoștințe psihologice, necesare la promovarea dezvoltării sufletului omenească, la educațiunea spirituală.*

Iată misiunea învățătorului, în lumină adevărată, mai importantă și decât medicina cea preferită și promovată de toate păturile societății.

Dar' acum de sine se naște întrebarea: dacă educațiunea este superioară medicinei; dacă misiunea învățătorului este mai aleasă decât a medicului; cum de nu se dă asemenea atențiune evaluei lor?, cum de nu se pune asemenea pond și pe pregătirea învățătorilor?, — cum de nu se pretind și dela învățători cunoștințe universitare?

Acestea, nu pentru-că nu ar fi necesare, ci pentru-că sunt imposibile.

Nici cel mai puternic, cel mai bogat stat, nu ar putea suporta spesele împreunate cu susținerea facultăților necesare și cu salarisarea atâtor mii și mii de învățători cu pregătiri universitare, cari ar reclama asemenea salare și venit ca medicii și alți factori cu asemenea pregătiri.

Nu știu dacă mi-a succes **D**-lor colegi să vă arăt importanța și superioritatea misiunii noastre învățătoresci, una însă e constatat, că pentru a

satisface cu demnitate acestei misiuni, nu e destulă evaluei ce o avem și de care suntem împărtașiți.

Dar' dacă împrejurările maștere ale societății omenești nu pot promova pregătirea și perfecționarea noastră conform misiunii ce o avem, nu urmează, că noi învățătorii să ne mulțumim cu cunoștințele modeste câștigate în instituttele cari ne-au pregătit pentru sublima noastră misiune, să ne îndestulim în cele spirituale cu ceea ce ne tinde societatea între împrejurările ei maștere; ci spre a putea satisface cu demnitate și tot mai potențat chemării spre liniștirea conștiinței noastre, să stăruim pe cale socială, prin sprigin reciproc, a ne câștiga tot mai multe cunoștințe și a ne perfecționa continuu în arta educațiunii, dela care depinde bunăstarea și fericirea bisericii, patriei și a națiunii.

Mijlocul și ocaziunea cea mai potrivită — spre scopul acesta ne-o tinde *Reuniunea cu conferințele și adunările ei generale.* Aici ni-se dă ocaziune să ne împărtașim reciproc ideile și descoperirile făcute pe terenul instrucțiunii. Aceasta este școala noastră, școala școalelor, universitatea învățătorilor. Aici putem învăța unii dela alții; aici putem lărgi orizontul cunoștințelor noastre spre a ne apropia tot mai tare de perfecțiunea ce o reclamă dela noi misiunea sfântă ce o avem, misiunea învățătorescă care este superioară tuturor misiunilor.

Domilor colegi!

Aceia dintre noi cari au știut și se știu însufleți de binele și prosperarea Reuniunii, lăr și-au câștigat comoară, fiind azi considerați și cinșiți nu numai în cercul cel restrâns al activității lor, ci și în societatea cea mai înaltă și aleasă.

În speranță că discuțiunile serioase, ce se vor desvolta din temele importante — și de deosebit interes puse la ordinea zilei de azi; că pertractările serioase și parlamentare precum și ținuta noastră impunătoare și deamnă de numele ce-l purtăm, încă vor contribui la perfecționarea noastră și la ridicarea prestigiului nostru învățătoresc; vor contribui la înmulțirea cunoștințelor speciale atât de necesare la promovarea educațiunii fizice și spirituale noauă încredințate, declar adunarea generală a XIV-a Reuniunii noastre învățătoresci de deschisă.

Iosif Moldovan,
v.-președinte.

Guvernul român și pensionatele romano-catolice.

Pentru a cunoaște și mai bine chestia cu pensionatele rom.-catolice de fete din România, conduse de călugărițe, dăm în întregime, după foile din România, adresa ministrului român de instrucțiune Spiru Haret, trimisă la 14 Iulie 1904 direcțiunilor acestor institute. E următoarea:

Doamnă,

De mai multă vreme, atât ministerul instrucției publice, cât și alte autorități, primesc număroase plângeri, reclamații și denunțări contra institutelor private de fete înființate și conduse de către călugărițele catolice ale congregațiunii Notre-Dame-de-Sion.

În urma supravegherii exercitate de noi, ne-am convins ca o mare parte din invinovățiunile aduse acestor institute sunt fondate. Într'ânsele învățământul primar așa cum este fixat prin lege, și așa cum este obligator pentru toți copiii supuși români, nu se predă; copiii nu sunt supuși nici unui control în privința împlinirii obligativității învățământului primar, nici în ceea ce privește înscrierea, nici în ceea ce privește examenul de la finea anului așa cum prescrie art. 10 și 11 din legea învățământului primar; limba română este neglesă învățământul religios să predă copilelor ortodoxe într'un număr de ore nesuficient și de către un personal necompetent, une-ori de către o călugăriță catolică, după cărți neautorizate sau chiar după manuscrise. În ceea ce privește educația religioasă copilelor, chiar cele ortodoxe, și mai cu seamă acestea, sunt obligate în mod strict a se supune tuturor îndatoririlor religiei catolice, atât în capelă, cât și la toate celelalte exerciții religioase, cari nu se pot impune de cât elevelor catolice; ba încă se usează de toate mijloacele pentru a impresiona imaginația lor și a determina la dânsule în mod artificial dorința de a părăsi religia părinților lor, și multe din ele chiar de a se călugări în religia catolică. Astfel se esplică număroasele conversiuni de cari avem cunoștință că s'au produs printre eleve, sau fostele eleve ale acestor institute, dintre cari unele și au părăsit țeara și au dispărut sustrăgându-se de la afecțiunea părinților lor, și aruncând doliul și dosolarea în atâtea familii. Incidente recente au dat pe față modul cum se operează pentru a se ajunge la asemenea rezultate.

Pentru a pune capăt acestor fapte, pe cari numai îndelunga noastră toleranță le poate esplică, ministerul vă pune în vedere, că de azi înainte nu vom mai tolera nici o abatere de la legile și regulamentele școlare din partea institutelor Notre-Dame-de-Sion, cum și nici o încercare de acțiune asupra copilelor, cu scop de a provoca părăsirea religiei părinților lor. Și pentru-ca lucrurile să fie bine înțelese, vă punem în vedere cele următoare:

1. Institutul ce conduceți va fi inspectat cât mai des de către inspectorii școlari, inspectoarele școlare, de către revizorul școlar local și ori-ce altă persoană delegată de noi. D-voastră sunteți datoare a le pune la dispoziție toate actele și documentele de cari vor avea trebuință și a le da toate informațiile ce vă vor cere. Ei vor asista la cursuri, vor pune întrebări, vor cerceta cărțile trebuințate, caetele și lucrurile elevelor, vor căuta să se convingă de aptitudinile didactice și de capacitatea corpului didactic al institutului; vor căuta să vadă modul cum elevele își împlinesc datorițele religioase. În urma rapoartelor ce ne vor adresa, și eventual în urma anchetelor ce vom ordona, ministerul va lua măsurile ce va crede de cuviință în conformitate cu legea și cu regulamentele.

2. Veți comunica dlui revisor școlar: locul, numele și pronumele, naționalitatea și religia tuturor elevelor, cum și numele și locuința părinților elevelor ce se află în institut, precum și a tuturor acelor cari vor mai fi primite în viitor.

3. Toate *elevele române* în vârstă de 7—14 ani împliniți, cari nu vor fi absolvat învățământul primar după programa oficială, vor urma acest învățământ întocmai după programa oficială, fără cea mai mică știrbire sau înlesnire. Acest învățământ va putea însă fi repartizat pe 5 ani, în loc de 4, pentru a permite și introducerea limbilor moderne și a muzicii. Cursurile de religie, limba română, istorie, geografie, vor fi predate exclusiv în limba română.

4. *Elevele române* mai mari de 14 ani și acele cari au absolvat cursul primar după programa oficială, vor fi obligate a urma în limba română studiul istoriei, geografiei și limbei române; ear' cele ortodoxe și pe al religiei. Limba de învățământ pentru celelalte materii poate să fie o limbă străină.

5. Pentru predarea învățământului primar, cum și pentru predarea istoriei, geografiei și a limbei române *elevele române* prevăzute la alienatele precedente, se va întrebuiți numai personal care să cunoască bine limba română, care să aibă cunoștințele și aptitudinea pedagogică necesară și care să aibă autorizația ministerului.

6. Pentru *elevele române* ortodoxe, religia va fi predată de un preot ortodox sau de o altă persoană ortodoxă, anune autorizată pentru aceasta de minister și care să facă parte din corpul didactic al statului.

7. Pentru *elevele române* mai mici de 14 ani cari nu au absolvat învățământul primar, acest învățământ va fi obligator până la absolvarea lui sau până la vârsta de 15 ani. Elevele cari se vor constata că se sustrag de la dânsul, vor fi înscrise în școalele primare publice și obligate a urma acolo, fără prejudiciul altor măsuri ce s'ar lua contra institutului.

8. Toate *elevele române* de curs primar vor trece la școalele publice toate esamenele de fine de an, conform art. 11 al. I. din lege. Direcția institutului va fi obligată a le trimite la esamene.

9. *Este interzis în mod absolut, ca elevele române ortodoxe să iee parte în ori-ce fel ar fi și sub ori-ce motiv ar fi, la practicile religioase catolice ori-care ar fi ele.*

Credințele religioase ale lor vor fi respectate în modul cel mai scrupulos, și este interzisă în mod absolut ori-ce încercare de ori-ce fel ar fi, de a le abate de la credințele lor și de la datorințele religioase ortodoxe.

10. Direcția institutului este obligată să aibă grijă, ca elevele române ortodoxe să-și împlinescă în mod regulat datorințele religiei lor.

Un preot ortodox va fi însărcinat de către direcția institutului, sau în lipsă, de ministeriu, ca să se ocupe cu îngrijirea religioasă a elevelor române ortodoxe.

11. În fie-care. Duminică elevele române ortodoxe vor fi conduse la biserica ortodoxă, cea mai apropiată, ca să asiste la liturgie.

12. Institutul este obligat a sărbători întocmai ca școalele publice zilele de sărbări naționale, recunoscute de regulamente.

Punându-vă acestea în vedere, vă invit, doamnă, a vă conforma măsurilor de mai sus, pe cari le impunem în virtutea dreptului ce ne dau legile țării, și vă atrag atenția, că contra abaterilor vom lua măsuri cari vor putea merge până la închiderea institutului.

Vă dăm termen de 10 zile, ca să vă arătați măsurile ce ați luat pentru exacta ducere la îndeplinire a acestui ordin.

Cât pentru faptele din trecut, care au motivat plângerile pomenite la începutul acestui ordin, ne rezervăm a lua măsurile ce vom crede de cuviință.

Ministru Haret.

Avis.

Atragem atențiunea D-lor învățători asupra manualelor școlare :

1. **ABC-dar ilustrat de Iosif Moldovan și consoții** aprobat de Venerabilele Consistoare din Arad și Caransebeș, apărut acum în a patra edițiune îndreptată și provăzută cu nenumărate ilustrațiuni plăcute și atrăgătoare, menite a desvolta plăcerea școlarilor și prin aceasta de-a ușura truda învățătorilor.

2. **Carte de cetire de Iuliu Grofșorean și consoții** ediția a II-a — litere nouă — frumos și corespunder, cu o scriere de lecțiuni ușoare ce fac trecere dela ABC-dar la legendar, și cu frumoase lecturi din cercul de cunoștință al școlarilor, tractate în ziceri simple și într'un mod povestitor foarte atrăgător.

~~Cât pentru~~ *La comanda dela administrațiunea tipografiei diecesane cu prețul de 40—40 fil. exemplarul. La comanda peste 100 bucăți se dă 20% rabat ; iar sub 100 numai 10%.*

Calendarul diecesan pe anul 1905.

In editura tipografiei diecesane gr.-ort. române a Aradului e deja gata tipărit și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecesane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării cu prețul de 40 fileri. La comanda peste 10 exemplare 20% rabat, expedate franco. Se estinde pe 14 coale tipar garmond și cuprinde, afară de partea calendaristică, șematismul mitropoliei rom. gr.-ort. în general și al diecesei Aradului în special; cronologia pe anul 1905; sărbători și alte zile schimbăcioase; posturile etc. Genealogia caselor domnitoare; târgurile din Ungaria și Ardeal; instrucțiuni postale și telegrafice etc., iar în partea literară: fotografiile iconostasului și bisericii din St.-Miclăușul-mare.

Moise Nicoară cu fotografie, de S. Secula. Tămăița legendă de M. Cioban. Socialismul dialog de J. Grofșorean. Eroul dela Königrätz de St. O. Iosif. Cine a adus sărăcia în lume de I. P. R. Sentințe. Căpitanul Romalo poezie de V. Alecsandri. Sentințe. Un mijloc de înaintare de

N. Boscaiu. Casa națională din Arad fotografie. Patronul țiganului poezie de T. Speranță. Un capitol despre lene și superstiție de G. Coșbuc. Sentințe. Mândro, mândro, vrei nu vrei, — poezie de M. Eminescu. Vulcanul, legendă din popor de M. Cioban. Minerva poezie de Nicu Stejărel. Dați creștere fetițelor voastre de O. T. Baba n'aude dar potrivește poezie de E. D. O. Sevastos. Lupul și Titirez basm pentru copii de T. Speranță. Poessii populare. Cucul. — Economie. Creșterea porcilor. O coșniță de albine. Cât timp poartă animalele de casă. — Sfaturi economice. Fel de fel. Glume. — Inserațiuni și reclame, drept-ce cu multă căldură îl recomandăm tuturor oamenilor cu carte, căci în calendarul acesta pe lângă preț de — 40 fil. află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

CRONICA.

P. S. Sa D-l Episcop diecesan a plecat Sâmbătă cu trenul dela aminaz la Tâmașda (com. Bihor) pentru sfințirea bisericii. P. S. Sa e însoțit de C. Sa D-l R. Ciorogariu, director seminarial; P. On. Dn. protopop C. Gurban, și Dr. Iustin Suciu, protodiacon.

Asociațiunea la Timișoara. Mercuri și Joi s'a ținut în Timișoara adunarea generală a „Asociațiunei” pentru cultura poporului român.

Un mare număr de inteligență română s'a adunat din acest incident în cetatea Huniadeștilor, pentru a asista la ședințele Asociațiunei și pentru lua parte la serbările arangeate cu acel privilegiu.

Comitetul a fost primit de președintele despărțământului Timișorii d-l Em. Ungureanu, căruia îi răspunde în numele Asociațiunei d-l Dr. Leményi. În numele „Asociațiunei Naționale Aradane” a salutat Asociațiunea d-l Dr. N. Oncu, iar în numele „Societății pentru fondul de teatru,” d-l Iosif Vulcan.

La ședința primă, de Mercuri, s'a luat la cunoștință, raportul cătră adunarea generală, tipărit în „Transilvania” și s'au delegat comisiunile; iar în ședința de Joi s'a restaurat comitetul, alegându-se președinte d-l Iosif Șt. Șuluțiu, vicepreședinte dr. At. Marienescu, secretar Dr. Diaconovich, secretar II Ion Lăpădat. Membri ai comitetului au fost realeși cei din trecut.

Joi după amiază a avut loc ședința literară, la care s'au cetit două disertațiuni și anume: Dr. Iosif Blaga, despre sentimentul estetic; și Dr. Iosif Popovici (Viena) despre dialectele limbei românești.

Mercuri la două ore d. am. s'a ținut banchetul festiv în sala mare. a Hotelului „Archiducele Rudolf”.

Mercuri seara a avut loc concertul arangeat cu concursul mai multor diletanți de valoare, și a artistului Zaharie Bârsan.

Joi seara s'a ținut balul, care a reușit splendid. Aproape întreg publicul, foarte numărös și elegant, a

rămas până la revărsatul zorilor, petrecând într-o deplină animație.

Zile de adevărată sărbătoare națională au fost zilele petrecute la Timișoara de români, cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii, zile de frățească armonie și zile de însuflețire pentru cultură și solidaritate națională.

Parochia noastră din B.-Pesta și Sârbii. Înainte de a avea noi Români din B.-Pesta parochie, eram împreunați după cum este știut cu Grecii, unde mai de mult tot la două săptămâni să făcea slujba dumnezeiască în limba română. Mai în urmă Grecii, fiind în majoritate și fiind ei la putere, au hotărât să nu se mai slujască românește în biserică, ci numai grecește. Limba noastră a ajuns dar' să fie eschisă din biserică la care au contribuit foarte mult și Români vechi din Budapesta. La inițiativa Prea Onoratului nostru paroch-protopop a dlui Gh. G. Bogoevici și sprijinul Ilustrităților Lor dr. Iosif Gall, dr. George Serb și alți bărbați fruntași din Budapesta, s'a pus baza înființării parochiei și capelei noastre de când apoi suntem fericiți a asculta în fiecare Duminică și sărbătoare slujba dumnezeiască în dulcea noastră limbă românească. Au trecut însă vre-o câțiva ani până când s'a putut esopera recunoașterea parochiei noastre și din partea autorităților. Neobositul nostru paroch de atunci încoace caută ca pretutindenea să câștige valoare acestei recunoașteri mai înalte. Căci ce era înainte de aceea? Români nostri gr.-or., din capitală, mai ales aceia, cari nu aveau cunoștință de parochia noastră, era așa zicând aruncați când în dreapta când în stânga: la Sârbi, Greci, ba de multe ori și la catolici. În zadar a fost și rescriptul sfatului orășenesc la instituțiunile publice din capitală: spital, armată, etc., căci datina veche se continuă și mai departe. În deosebi la spitalul din Lipótmező și alte instituțiuni publice din Buda, făceau preoții sârbi funcțiunile fără să țină cont de parochia noastră. Nu voiau să asculte preoții sârbi nici de rugărilor confidențiale ale preotului nostru, ba ziceau că ei nu recunosc nici o parochie gr.-or., română căci doi episcopi într-o diecesă nici nu pot fi. După ce toate încercările păcinoase de a face pe frații Sârbi să recunoască dreptul nostru au fost zadarnice, Prea On., nostru domn paroch-protopop s'a întors către minister, de unde zilele trecute s'a și trimis rescript la toate instituțiunile publice, că în viitor în tot cazul trebuie să se țină cont de biserică noastră.

Succese românești în Macedonia. Cu toate prigonirile grecilor, cu toată urgia deslănțuită de Patriarh împotriva tuturor acelor macedoneni, cari să declară de naționalitate română și voesc să și-o păstreze, ideea românismului face neîncetate și tot mai simțitoare progrese. Astfel, după o telegramă pe care o primește din Constantinopol un ziar vienez, locuitorii din două sate din Macedonia, Selo-de-Jos, lângă Karaferia, s'au unit cu aromânii. Au fost trimiși acolo preoți și învățători români. Acelaș lucru s'a întâmplat în satul Xeroliradi. Să înțelege, că în fața acestor succese presa grecească, popimea și sinodul spumează de furie. Patriarhia răspunde cu noi persecuții, folosindu-se de ori ce privilegiu. Așa, cu ocazia aniversării urcării pe trona

sultanului Abdul Hamid, în capela aromână din Monastir, s'a oficiat serviciul religios de către doi preoți excomunicați de Patriarh. Patriarhul a reclamat la Poartă pentru acest fapt, cerând expulzarea celor doi preoți din eparhia patriarhatului. Aceste persecuții nu au însă alt rezultat de cât să îndemne și mai mult pe aromâni în propagarea ideii românismului.

Necrologie. În 26 August a. c., a avut loc trecerea la cele eterne credincioasa bis., noastre Persida Nica n. Ioja în etate de 71 ani din comuna Ravna cottul Arad. Pe răposata o deplâng: Petru Nica inv. T. Cubin, Iustin, Reveca, și Veselie ca fii; Sinesie Ioja preot ca frate, Sofron Druia ca ginere, Elena ca nepoată. La serviciul funebral a funcționat cu pompă cuvenită preoții: Zaharie Milian Dézna; Ioan Târlea Slatina; Augsutin Moga Răbăgani și Sinesie Ioja Ravna: ear răspunsurile au fost rostite de învățătorii: Teodosiu Rafila Dézna și Constantin Trifu Arad. La finea serviciului preotul Z. Milian a ținut o cuvântare pătrunzătoare, la auzul căreia atât rudeniile, cât și numărul public asistent a lăcrămat. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

— Cu inimă plină de durere, subscrișii aducem la cunoștință, că neuitata noastră mamă, soacră și bunică Catarina Chirița, preoteasă văduvă, după regret., fost paroch în T. Remete George Chirița, în etate de 76 ani, după un morb greu și îndelungat, împărtășită fiind cu S-ta taină a eucharistiei, la 13 Sept. n., și-a dat sufletul în mâinile Creatorului. În mormântarea a fost celebrată la 14 Sep. la 4 ore d. a. Fie-i țărâna ușoară! Dimitrie Chirița, paroch gr. ort. Isidor Chirița, notar opidan ca fii; Catarina Chirița n. Damșa, Olga Chirița n. Coșariu ca nurori, Victor Chirița student, Valeria Chirița și Arsen Micu, jurist ca nepoți.

Anunț. Gramaticile fiertatului meu soț, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt:

Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua. Sintacsa. Prețul 1 cor. 20 fil. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fil. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa VI-a. Prețul 60 fil. Cu deosebită stimă: văduva *Aurelia Dr. Petran*, Arad, str. Lázár Vimos Nr. 4.

Concurs.

Cu provocare la ordinul Veneratului Consistor eparhial de sub Nr. 4646/904 prin aceasta să scrie nou concurs pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți dela clasele superioare din **Mândruloc** cu termin **de 30 de zile** dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: a) 1000 coroane salar fundamental; b) 6 stângeni de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, c) 20 cor., pentru scripturistică; d) 20 cor., pentru conferință, e) cvartir frumos în natură cu două grădini pe intravilanul școlar și f) dela înmormântări cu liturgie 2 cor.; ear dela în mormântări fără liturgie 1 cor. 60 fil.

Reflectanții la acest post pe lângă ecalificație prescrisă în §. 60 din regulament, vor avea să dovedească cu documente, că pot înființa și conduce cor vocal pe patru voci, că au luat parte la vre-un curs de grădinarit și viierit cu succes, și recursele instruite astfel le vor adresa comitetului parochial și le vor înainta P. On. Domn Vasilie Beleş ppresbiter ca inspector școlar în termenul indicat, datori fiind a se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare și în sfta biserică de aici pentru a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Recursele cari nu vor fi instruite astfel nu se vor lua în considerare și se anunță de acum, că alesul va face și servicii cantonale fără altă remunerație.

Măndruloș, din ședința comitetului parochial dela 5/18 Septembrie 1904.

Iancu Ștefănuț
preș. com. par.

Pașcu Curvan
membru și notar adhoc al
comit. par.

In conțelegere cu: Vasilie Beleş ppresbiter
în Arad.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parochiei vacante din Chesinț protopresbiteratul Lipovei — se eserie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parochie sunt: 1) Una sesiune par. constătătoare din 30 jug. pământ; 2) Un intravilan parochial; 3) Birul și stola usuată dela parochiani; 4) Intregirea dotațiunei dela stat, după ecalificațiunea alegândului preot.

Dela recurenți se recere ecalificațiune pentru parochii de cl. I. cu acea observare ca întru cât nu vor fi recurenți cu ecalificațiune de cl. I-a vor fi admiși la candidare și recurenți cu ecalificațiune de cl. II-a.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor instruite cu documentele de ecalificațiune recerută, și adresate comitetului parochial din Chesinț, până la termenul susindicat, să le subștearnă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa); ear în vre-o Duminecă ori sârbătoare, cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii — să se prezenteze în s-ta biserică din Chesinț pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Chesinț 23 August (5 Sept.) 1904.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: Voicu Hamsea, protopresbiter

—□—

1—3

Se eserie concurs pentru îndeplinirea postului învățătoresc devenit vacant prin pensionarea învățătorului George Barabaș dela școala nouă din Chitighaz (Kétegyház) com. Békés, ppresb. Chișineului cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1.) În bani gata 700 cor., solvinde anticipative în rate treilunare; 2) cinci stângeni metr. adecă un vagon de lemne; din cari jumătate pentru încălzirea salei de învățământ; 3) cvartir liber cu 2 chilii, 1 culină și 2 camere, din cari una pentru lemne; și jumătate din întreg intravilanul școalei, circa 400 stâng.

□, ceeaaltă jumătate 400 stâng □, rămânând în posesiunea parochiei; 4) pentru conferințe la an 16 cor.; 5) pentru scripturistică la an 6 cor. 66 fil.; 6) dela înmormântări unde va fi chemat — la cele mari 2 cor., la cele mici 1 cor., și în fine $\frac{1}{4}$ parte din percentele anuale ale fond. Contele Almásy de 3570 cor.

Despre famulație va îngriji epitropia culturală.

Cvencenalul prim îl va primi alegândul numai după 5 ani de serviciu dela întărirea pe aceasta stațiune.

Alesul va fi îndatorat fără altă remunerațiune a conduce în fie-care Duminecă, sârbătoare și în postul mare strana stângă; a introduce școlarii la cântările liturgice și pe note în duet și terțet și la dorință a cânta cu ei sub decursul sf. liturgii, a catechisa, a instrua în fiecare an câte 2 elevi mai mărișori în cântările bisericesti; iară la înmormântări mici unde nu va fi poftit învățătorul, — e îndatorat a da un elev introdus în cântări ca ministrant lângă preoții locali fungeți.

Alesul nu poate reflecta la nici un fel de favoruri afară de dotațiune, și până la alte dispozițiuni e obligat a instrua fără remunerațiă deosebită clevele îndrumate la școala sa.

Recurenții au să-și trimită recursele ajustate conform Regulam. în vigoare provăzute și atestate de conduită adresate comitetului parochial din Chitighaz oficiului ppresbiteral al Chișineului și a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare, pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Chitighaz, 26 August (8 Sept.) 1904.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu Dr. Ioan Trailescu ppresbiter.

—□—

2—3

Prin pensionarea ambilor învățători dela școalele noastre din Alioș, devenind ambele stațiuni vacante, prin aceasta să publică concurs, pentru îndeplinirea ambelor posturi învățătoresci și anume unul la școala inferioară cu clasele I și II, și celalalt cu școala superioară cu clasele III—VI, dela școalele noastre din Alioș ppresbiteratul Lipovei, cu termin de 30 zile dela prime publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru fiecare post învățătoresc: 1., În bani gata 720 cor. 2., Folosința unui jugăr pământ estravilan jumătate din grădina bătrână și $\frac{1}{2}$ din grădina școalei. 3., 16 metri lemne pentru folosința proprie. 4., Pentru conferință 10 cor. 5., Pentru scripturistică 10 cor., cortel liber în edificiul școalei, cu observarea, că podrumul (pivnița) vor folosi-o învățătorii în comunitate frățească.

Se observă că conform Inaltei rezoluțiuni consistoriale nr. 4701/904 la clasele inferioare se admite recurgerea și de învățătoare.

Învățătorul ales la clasele sup. dela înmormântări și funcțiunile bisericesti va beneficia venitele îndatinate. Ambii învățători sunt deobligați a conduce câte o strană, ca cantori în biserică, fără altă remunerațiune și în fie-care Duminecă și sârbătoare dela 2—4 ore d. a vor ținea școală de repetire și anume învățătorul dela cl. inf. cu pruncii de 12—15 ani, iar cel dela cl. sup. este deobligat a înființa și conduce cor vocal

Contribuțiunea o solvește fie-care învățător din al său, iar cvencenalul au să-l primească ambii învățători dela stat.

Recurenții la aceste posturi sunt avertați, ca recursele lor, ajustate cu documentele legale de calificare și arătând în recursul lor anumit, că pentru care stațiune recur, împreună cu declarațiunea, că de când își formează dreptul la cvinevenal, și adrese comitetului parochial, au a le subșterne P. T. D-lui ppresbiter tractual Voicu Hamsea în Lipova (Lippa), precum și a se presenta până la terminul susindicat în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf-ta biserică din Alioș, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Alioș, 8/21 Aug. 904.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea* ppresbiter.

—□—

2—3

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului de învățator dela școala gr. or. din comuna **Șeitin** — devenit vacant prin pensionarea inv. George Roman — se publică concurs cu termin de alegere **30 de zile dela prima apariție** în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: pe lângă cortel liber; 1) salar în număr 800 cor., solvibil lună de lună anticipando; 2) în relut de lemne pentru învățator, respective sala de învățământ 120 cor.; 3) pentru curățitul școalei 40 cor.; 4) pentru scripturistică 12 cor.; 5) dela înmormântări, respective părăstase câte 1 cor.; 6) la conferență 4 cor. de zi și cărăușie.

Cvinevenalul se acordă numai după serviciu de 5 ani prestat în comună în calitate definitivă.

Se notifică că alegând învățator la cas de lipsă va fi deobligat a conduce și corul.

Aspiranții la acest post se avisează, ca recursele lor — ajustate conform legilor în vigoare — adrese comit. par. gr. or. rom. în Șeitin în intervalul timpului sus indicat, să le subștearnă P. On. Domn Vasilie Beleş ppresbiter în Arad, având a se presenta în sfânta biserică din Șeitin, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința comit. par. gr. or. rom. din Șeitin ținută la 26 Iul. v. 1904.

Dimitrie Mesaroș,
v. pres. com. par.

Dimitrie Micu,
not. com. par.

In conțelegere cu: *Vasilie Beleş*, protopresbiter și insp. școlar.

—□—

3—3

Prin reposarea învățatorului Mihai Vulpe devenind vacantă stațiunea învățătorească din **Jadani** (ppresbiteratul Timișorii) pentru îndeplinirea definitivă a acestui post se escrie de nou concurs cu termin de **30 de zile dela prima publicare** în foaia diecesană „Biserica și Școala.”

Emolumentele anuale sunt: 1) 600 cor. dela com. bis.; 100 cor. din cassa s. biserici ca rescumpărare a 4 jughere de pământ; 100 coroane pentru conducerea corului esistent, tot din cassa s. biserici, iar dacă nu conduce corul aceasta remunerație nu i-se va răspunde; 100 cor. pentru provederea școalei de repetiție economică dela comuna politică; 10 cor. pentru conferință; 2) în natură cortelul constător din 2 chilii 1 cuină, 1 cămară, grajd pentru vite, grădină intravilană de 1/2 jugher și cea estravilană de 1/2 jugher 3) Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor. Cvinevenalul prescriș după 5 ani de serviciu prestat în comună.

Recursele ajustate cu documente originale sunt a se înainta P. O. oficiu ppresbiteral în Timișoara-Fabric. Reflectanții vor avea să se presente în vre-o duminecă ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic și în conducerea corului. Alesul e obligat în fie-care an în lunile decemvire

și Ianuarie a ține regulat prelegeri teoretice și practice musicale în remunerațiunea de 100 cor. mai sus atinsă, ce o primește pentru cor.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută la 19 August (1 Sept.) 1904

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. *Dr. Traian Putici* inspector de școale.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătorești din **T.-Remete** (ppresbiteratul Timișorii) se escrie de nou concurs cu termin de **30 de zile dela prima publicare** în organul diecesan „Biserica și Școala.”

Emolumentele anuale sunt: 1) în bani gata 400 coroane; 2) 5 jughere de pământ, după cari alesul va suporta sarcinile publice; 3) pentru conferință 20 cor. pentru scripturistică 10 cor.; 4) în naturale 60 chible bucate 1/2 grâu și 1/2 cucuruz; 5) pentru încălzirea salei de învățământ 16 metri de lemne, ce rămâne cade în folosul învățatorului; 6) cortel liber acomodat cu 2 odăi la stradă și aparținătoarele; 7) cvinevenalul prescriș după 5 ani de serviciu neîntrerupt în comună; 8) o cănepiște și un intravilan, după care va purta serviciile publice; 9) dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor; 10) pentru încălzitul și curățitul salei de învățământ se va îngriji parochia. Alesul e obligat a provedea școala de repetițiune economică și cantul.

Recurenții au să-și înainteze recursele la P. On. oficiu ppresbiteral în Timișoara și a se presenta în sf. biserică și în comună — dar' nu mai de multe ori și nu în ziua alegerii, — spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic. Cei cu clase și apți de a conduce cor vor fi preferiți.

Dat din ședința comitetului par. ținută în Remetea la 21 Aug. (3 Sept.) 1904.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. *Dr. Traian Putici*, insp. de șc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătorești dela școala populară gr. or. română din **Chișineu** (protopresbiteratul Chișineu, comit. Arad.) devenită vacantă în urma pensionării învățatorului Grigorie Mladin se escrie concurs cu termin de **30 zile dela prima publicare** în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a) salar în bani gata 630 coroane; b) pentru lemne 120 cor.; c) pentru conferințe 30 cor.; d) pentru famulație 20 cor.; e) 3.1310 jug. pământ arător cu un venit anual minimal de 240 cor.; f) cortel corăspunzător în edificiul școalei; g) stolele îndatinat dele înmormântări; h) pentru încălzitul salei de învățământ se va îngriji parochia. Cvinevenal se asigură alesului numai după cinci ani de serviciu învățătoreș impliniți aici. Cel ales va fi obligat a îndeplini serviciul cantoral în biserică precum și instrucțiunea în școala de repetiție fără altă remunerațiune.

Recurenții au să-și trimită recursele — ajustate cu documentele de calificatiune prescrișe și adresate comitetului parochial de aici — la subscrișul protopresbiter până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. Cei cari vor dovedi, că știu instrua și conduce cor vocal vor fi preferiți.

Chișineu, din ședința comitetului par. ținută la 23 August 1904.

Mihail Veliciu,
președinte.

Grigorie Mladin,
notar.

In conțelegere cu mine: *Dr. Ioan Trăileșcu*, ppresbiter.

—□—

3—3

Librăria

H. ZEIDNER

Fondată 1867. **Brașov, (Ungaria.)** Fondată 1867.

recomandă la începutul anului școlar editura **cea bogată** de:

Cărți pentru școală.

(Aici urmează numai opurile din timpul cel mai nou apărute.)

A) Cărți pentru școlile primare nou apărute în editură sunt:

1. *G. Ludu*, preot și *I. Darius*, învăț.: **Istorie religioase și morale sau datorile copiilor**, partea I. din învățământul religiei creștine, cor. —.40.
 2. *V. Goldiș*, prof.: Elemente din **constituția patriei**, sau drepturile cetățenești, pentru școlile populare, ediția II, legat cor. —.40.
 3. *N. Stoicovici*, inv.: Elemente de **musică vocală**, p. școală popor. cor. —.50.
- **Colecțiune de cântece și cântări bisericești** pe note pentru școlile populare. Partea I-a, cântece și cântări bisericești într'o voce, pentru anii I. al II-lea și al III-lea de școală, broș. cor. —.50.

Cataloge și esemplare de probă se trimit la cerere gratis și franco.

B) Cărți nouă pentru școlile medii sunt:

1. **Geografie** pentru școlile medii, de *D. Făgărășan*, prof. și *S. Moldovan*, lucrată pe baza planului ministerial mai nou după *D. Laky*. Tom I.: *Regatul Ungariei*. Ediția ilustrată. Prețul legat cor. 2.—
Tom II.: *Europa*; și III.: *Asia, Africa, Australia, America*, sunt aprobate; broș. cor. 1.—, resp. cor. 2.—.
2. **Istoria universală**, pentru școlile sec., de *V. Goldiș*, prof. Ev. vechiu vol. I. broș. cor. 2.—.
3. **Curs sistematic de Gramatica limbii române**, întocmit pentru școlile secundare, după cele mai noue recepții ale instrucțiunii *N. Pittia*, rev. de *N. Sulică*, profesor gimn. Ediția IV-a, volumul I. (Etimologia), broș. cor. 1.80.
(Carte aprobată de înaltul Minister al Cultelor și Instrucțiunii publice ca text didactic din anul 1889 sub Nr. 43.235.)
4. **Carte de citire**, de *Ioan Popea*, prof. pentru clasa I. și II. gimnazială, și reală, seminare pedagogice și școlile superioare de fete, ediția V. 905. (Va apărea în Martie 1905.)

Cea mai bună și mai eficientă carte de limbă maghiară, pentru școlile populare române,

A apărut în editura lui **H. ZEIDNER** în Brașov.

Nu tradusă din nemțește, ci în Original, a 4-a ediție, care este răspândită în **80.000 esemplare**:

Abecedar și întâia carte pentru deprinderea limbii maghiare în școlile populare. Pe baza planului ministerial de învățământ, de *Francisc Kócs*, inspector școl. în pens. și consilier regesc și *Vasile Goldiș*, prof. gimn. în pens. și secretar consis. 72 pag. Prețul legat, cor. —.40.

De același autor:

A doua carte pentru deprinderea limbii maghiare, ediț. II. 112 pag. Prețul legat, cor. —.50.
(Carte aprobată de înaltul minister reg. ung. de culte și instrucțiune publică, prin ord. Nr. 2,285—894.)

La cerere se trimite catalogul cărților în editură gratis și franco.

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintilărilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgârțurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil., și 2 cor.**

Kaljodársaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete 1 sticlă 2 cor.

Laxbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât să comandeze **Laxbons** zaharele purgative. plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogă, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee ruscice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți precum și praf. Ori-ce fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

12—20

Cornel Demeter.

apotecar în Békás-Magyar strada principală nr. 46 (lângă Budapesta)

